

Visparels als groen klaslokaal

Wim Zweep legt de klas uit hoe je watermonsters neemt.

Stadsvijvers kunnen prachtig viswater opleveren, maar hoe houd je water en bodem schoon en het waterleven gevarieerd? Waterbeheerders en basisscholieren in Groningen en Drenthe volgen een cursus om het te leren. "Zelf een onderzoek uitvoeren en iets concreets doen met de resultaten, dát onthouden leerlingen."

TEKST

Eric le Gras

FOTOGRAFIE

Albert Jan Scheper

De stadsvijver met een treurwilg die zich over het water buigt, aardig wat kroos en oeverbegroeiing en foeragerende eenden, meerkoeten en een zwaan maken op het eerste oog een fraaie indruk. Dat beeld verandert als Wim Zweep, ecologisch adviseur van bureau Elmekz uit Groningen, in het water roert en een hoop bruine drab boven haalt. De bodem en het water zijn minder schoon dan je zou denken. Zweep zit in een onderzoeksboot in een vijver in het Groningse Ina Boudierplantsoen. Langs de oever lopen kinderen van de Brederoschool mee. Ze doen mee aan een onderwijsprogramma dat Sportvisserij Groningen Drenthe, de school en Zweep samen ontwikkelden.

Het programma richt zich op het verbeteren van de waterkwaliteit, flora en fauna en de visstand in en langs stadsvijvers, grachten en singels. Sportvisserij Groningen Drenthe speelt daarmee in op het beleid van Sportvisserij Nederland dat 'visparels' in stedelijk gebied wil realiseren. De waarde van dergelijke watertjes was al bekend, maar tijdens de coronacrisis bleek eens te meer hoe ontspannend vissen is en hoe dat mensen door een moeilijke tijd kan helpen.

Extra kennis

Daarvoor is wel een goede waterkwaliteit en een duurzame visstand nodig en daarmee zijn we terug bij Wim Zweep. Hij wil naast

basisscholieren ook medewerkers van gemeenten, groenaanemers en waterschappen gratis scholing aanbieden over verantwoord en duurzaam omgaan met stedelijk water. Dat is geen overbodige luxe, vindt Zweep, want veel groenmedewerkers kunnen volgens hem wel wat extra kennis gebruiken van wat zich onder water afspeelt. Basisscholieren vormen de tweede doelgroep voor de lessen. De Brederoschool wil hen actief laten kennismaken met hun leefomgeving en kinderen ook onderzoek daarnaar laten doen. Speciaal voor de buitenlessen heeft de school een medewerker aangesteld. Op het schoolplein hangt een spandoek met de planten en dieren die ze in

het naburige Ina Boudierplantsoen hebben gevonden. Aangezien vissen en ander onderwaterleven daar nog ontbreken, is schoolhoofd Marike Venema blij dat haar school aan het lesprogramma kan meedoen.

Blad en drab

Wijzend op de treurwilg geeft Albert Jan Scheper van Sportvisserij Groningen Drenthe een voorbeeld. "Aan de bult takken eronder te zien is die pas gesnoeid, maar op zo'n manier dat er evenveel bladeren in het water blijven vallen. Daar

Waterbeheerders leren in de cursus hoe ze de biodiversiteit in en rond het water kunnen vergroten. Ze krijgen onder meer informatie over de kenmerken van afgesloten stadswateren en de verschillende typen vijvers. Verder is er aandacht voor de gevolgen van riooloverstort en het verwijderen van overmatig kroos en oeverbegroeiing. Tot slot wordt stilgestaan bij het gebruik van vis als graadmeter voor waterkwaliteit en andere beheersvormen. Natuurlijk leren ze ook soorten herkennen, waaronder invasieve exoten.

beleidsmaatregelen bij omwonenden kan helpen. Zo moeten groenmedewerkers soms bomen snoeien, waarna het resultaat ingrijpend kan ogen en mensen zich afvragen of dat nou zo moest. Vooral op sociale media wordt dan flink gemopperd. Met meer kennis van zaken neemt het begrip toe."

Bij de vijver herkennen de kinderen al verschillende vissoorten die Zweep uit het water schept. Op de vraag wat voor vis dit is, komt het antwoord snel: "Een snoek."

Zweep vangt ook blankvoorn, ruisvoorn, baars en zeelt en bij een Amerikaanse rivierkreeft vertelt hij over de invloed van exoten. Daarna mogen de kinderen vanuit de boot de dieren nameten en weer terugzetten. Schoolhoofd Venema is enthousiast: "Dit soort onderwijs gun je toch ieder schoolkind!"

Schoolhoofd Venema is enthousiast: "Dit soort onderwijs gun je toch ieder schoolkind!"

vergaan ze tot bruine drab, die bijdraagt aan een overmaat aan voedsel en een gebrek aan zuurstof in het water. Dat is nadelig voor de visstand en het bijbehorende waterleven." Schoolhoofd Venema voegt toe dat er vaak ijsvogels in de wilg zitten. "Die zijn bepaald niet algemeen in de stad en dragen ook bij aan de biodiversiteit."

Online gemopper

Daarnaast leren kinderen bijvoorbeeld hoe ze voedselrijkdom, pH-waarden of zuurstofgebrek kunnen meten en welke beheersmaatregelen effectief zijn. Scheper hoopt dat leerlingen betrokken raken bij het stadswater in hun omgeving en ook hun ouders motiveren. "Meer begrip voor

Kansrijk water

Terug in de school vervolgen de kinderen hun onderzoek naar de waterkwaliteit. Het is duidelijk dat die beter kan: in de vijver zit veel slib en kroos, de gevolgen van riooloverstort zijn meetbaar en ze telden niet meer dan vijf vissoorten, die bovendien klein waren. Scheper relativeert die uitkomst enigszins: "Dit onderzoek is beperkt en een

Zelf aan de slag met waterfiltratie via watten en koolstof.

Meester Chris (achterin) geeft uitleg in het buitenlokaal.

momentopname. Dat er zeelt en ruisvoorn bij zitten is positief, want dat zijn soorten die in helder, plantenrijk water thuishoren. Er liggen dus kansen.”

Zweep heeft ondertussen twee extra lessen gepland om samen met de kinderen een rapport te schrijven bij wijze van nulmeting van de situatie. Dat rapport gaan ze presenteren aan de gemeente en het waterschap. Venema vult aan: “Zo kunnen de leerlingen het belang van goed en ecologisch beheer aantonen en adviseren over maatregelen zoals baggeren of snoeien. Anders gezegd: we gaan de gemeente en het waterschap gericht benaderen met feiten en advies van direct betrokkenen, onze leerlingen. Later doen ze nog vervolgonderzoek naar de effecten van de beheersmaatregelen.” Zweep blikt tevreden terug op de eerste keer dat hij zijn lespakket in de praktijk bracht. “Zelf een onderzoek uitvoeren en iets concreets doen met de resultaten, dát onthouden leerlingen.” ■

De elektrovisserij levert een gevarieerde vangst.

Echte vis van dichtbij zien, zoals dit zeeltje, is één van de hoogtepunten uit de lessenserie.

